

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin.1 din Constituție, republicată)

Adresa nr. 13822/2023 din data de 13.07.2023

Domnului Mario-Ovidiu Oprea
Secretar General al Senatului României

Stimate domnule secretar general,

Biroul permanent al Senatului

Bp. hib, 14 VII 2023

Biroul permanent al Senatului

L. 500, 5.9.2023

Ca urmare a adresei dumneavoastră nr. XXXV/3434 din 27 iunie 2023 prin care ați transmis Consiliului Superior al Magistraturii, spre avizare, *Propunerea legislativă pentru completarea art. 378 din Legea nr. 286/2010 privind Codul penal, precum și pentru completarea art. 530 din Legea nr. 287/2010 privind Codul civil (b416/21.06.2023)*, vă comunicăm că aceasta a fost analizată în ședința din data de 11 iulie 2023 a Comisiei nr. 1 - reunită „Legislație și cooperare interinstituțională”.

Referitor la solicitarea de avizare a propunerii legislative, având în vedere prevederile art. 39 alin. (3) din Legea nr. 305/2022 privind Consiliul Superior al Magistraturii, precum și interpretarea dată de Curtea Constituțională sintagmei „acte normative ce privesc activitatea autorității judecătorești”, Comisia a reținut că nu se impune emiterea unui aviz de către Consiliul Superior al Magistraturii, urmând a fi exprimat un punct de vedere.

În continuare, analizându-se propunerea legislativă înaintată, Comisia a reținut că aceasta vizează, în esență, reglementarea unor forme suplimentare de protecție a celui îndreptățit la întreținere în raport cu cel care are obligația legală de întreținere.

Preliminar, Comisia a constatat că a intervenit o eroare în denumirea propunerii legislative, Codul penal fiind adoptat prin Legea nr. 286/2009, iar Codul civil prin Legea nr. 287/2009.

De asemenea, Comisia a reținut că prin Decizia nr. 221/2023 a Curții Constituționale s-a statuat „că soluția legislativă cuprinsă în art. 378 alin. (1) lit. c) din Codul penal, care nu incriminează neplata, cu rea-credință, timp de 3 luni, a pensiei de întreținere stabilite prin act notarial, este neconstituțională.”

Pentru a decide în acest sens, instanța de contencios constituțional a reținut faptul că „prin incriminarea abandonului de familie în modalitatea normativă a neplății pensiei de întreținere instituită prin hotărâre judecătorească, legiuitorul a urmărit să protejeze, în principal,

Tel: (+40)21-311.69.02
Fax: (+40)21-311.69.01

Website: www.csm1909.ro
Email: secretar_general@csm1909.ro

Calea Plevnei nr. 141B, sector 6,
cod poștal 060011

relațiile de familie, în ansamblul lor, precum și, adiacent, valorile sociale care privesc forța executorie a hotărârilor judecătorești. Astfel, Curtea reține că, în primul rând, trebuie avute în vedere valorile sociale a căror protejare s-a urmărit a se realiza prin trecerea în sfera ilicitului penal a unor fapte prin care subiectul activ aduce atingere normelor de conviețuire în societate. Or, în condițiile în care incriminarea faptelor care se circumscriu infracțiunii de abandon de familie are ca scop apărarea relațiilor sociale care privesc familia și care impun respectarea obligațiilor și îndatoririlor de sprijin material și moral față de membrii acesteia, îndreptățiți legal la întreținere, Curtea constată că este necesar ca norma penală criticată să incrimineze și neplata, cu rea-credință, a pensiei de întreținere ce derivă din obligația civilă de întreținere a părinților față de copiii minori sau majori, după caz, stabilită prin convenție autentică în procedura notarială de divorț.”

Or, varianta de săvârșire a infracțiunii de abandon de familie propuse se referă exclusiv la procedura stabilirii sau actualizării pe care judecătorescă a pensiei de întreținere, fără a se avea în vedere și procedura notarială.

Așadar, sub un prim aspect, Comisia a apreciat că reglementarea acestei noi variante normative a infracțiunii de abandon de familie nu se poate realiza cu neobservarea deciziei Curții Constituționale menționate.

În continuare, referitor la obiectul juridic special al infracțiunii de abandon de familie, Comisia a reținut că acesta este format din relațiile sociale privitoare la obligația legală de întreținere în baza căreia membrii familiei trebuie să își acorde întreținere și sprijin material. Obligația de întreținere are caracter concret, ea fiind acea obligație impusă de lege unei persoane de a furniza alteia mijloacele de trai.

Persoanele care nu se conformează acestei obligații riscă angajarea răspunderii penale, la art. 378 din Codul penal fiind prevăzută infracțiunea de abandon de familie, *de lege lata*, în trei variante normative [art. 378 alin. (1) C.pen.] și una asimilată [art. 378 alin. (2) C.pen.].

Variantele *tip* de săvârșire a infracțiunii de abandon de familie se pot manifesta în cinci modalități diferite, toate presupunând acțiuni ori inacțiuni aflate în legătură cu întreținerea concretă a persoanei îndreptățite. Astfel, alungarea, lăsarea fără ajutor, neîndeplinirea obligației de întreținere etc. sunt manifestări aflate în strânsă legătură cu obligația de a presta întreținere, în concret, de către cel obligat legal în acest sens. Opțiunea legiuitorului pentru o reglementare atât de detaliată a acestei infracțiuni a fost impusă de existența mai multor modalități diferite de executare a obligației de întreținere (art. 530 C.civ.). Așadar, a conchis Comisia, aceasta pare a fi fost rațiunea pentru care cele trei variante normative ale infracțiunii de abandon de familie sunt prevăzute de lege la același alineat.

Propunerea formulată, pe de altă parte, se referă nu la încălcarea obligației de a presta întreținere de către cel care are această obligație, ci la mecanismul judiciar de stabilire ori actualizare a cuantumului pensiei de întreținere. Din această perspectivă, Comisia a apreciat că soluția propusă nu se încadrează în logica de reglementare a acestei infracțiuni.

Dintr-o altă perspectivă, se constată că prin completarea art. 530 din Codul civil, se urmărește reglementarea a două aspecte importante: răsturnarea sarcinii probei în litigiile civile referitoare la stabilirea și actualizarea pensiei de întreținere și stabilirea momentului la care infracțiunea de abandon de familie, săvârșită în modalitatea nedeclarării veniturilor, se consideră consumată.

În această ordine, se propune reglementarea unei excepții de la regula *actori incubit probatio* referitoare la sarcina probei în procesele civile, în sensul ca aceasta să revină pârâtului, respectiv persoanei care are obligația legală de întreținere. Excepția privind sarcina probei trebuie prevăzută expres de lege, așa cum se prevede la art. 249 din Codul de procedură civilă, astfel că, din perspectiva tehnicii legislative, soluția propusă ar putea fi implementată.

Totodată, din lecturarea propunerii legislative, s-ar putea aprecia că intenția inițiatorului a fost să indice care moment al „procedurii stabilirii sau actualizării pe cale judecătorească a pensiei de întreținere” (sintagmă regăsită în propunerea de completare a Codului penal) este relevant pentru stabilirea momentului consumării infracțiunii de abandon de familie comisă în această variantă normativă. În acest sens, inițiatorul propune termenul *in limine litis* pentru depunerea dovezilor privind veniturile, sub sancțiunea săvârșirii infracțiunii de abandon de familie.

Cu privire la această soluție, din perspectiva tehnicii legislative, Comisia a apreciat că acest termen ar trebui reglementat în corpul articolului infracțiunii, în Codul penal, pentru a facilita înțelegerea conduitei nelegale de către destinatarul normeii.

Sub un al doilea aspect, Comisia a remarcat faptul că, în realitate, prin propunerea de la art. 530 alin. (4) din Codul civil se reglementează, prin folosirea unei norme de trimitere (norme care împrumută sancțiunea din cuprinsul altor norme), o modalitate distinctă de săvârșire a infracțiunii de abandon de familie, elementele constitutive ale acestei variante fiind *nedepunerea de către pârât, persoană care are obligația de întreținere, a dovezilor privind veniturile sale, până la prima zi de înfățișare la care părțile sunt legal citate*. Or, locul reglementării unei fapte ca infracțiune nu este Codul civil.

În aceste condiții, Comisia a constatat că aceeași conduită prin care i se aduce atingere aceluiasi obiect juridic special este reglementată de două ori, generându-se un concurs nedorit de texte penale.

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

„Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției”
(art. 133 alin.1 din Constituție, republicată)

În concluzie, deși politica penală a statului este lăsată la latitudinea legiuitorului, Comisia a apreciat că propunerea legislativă nu poate fi adoptată în forma înaintată de către inițiator.

Cu deosebită considerație,

Secretar general
Judecătoarea Andreea Simona Uzlău

Tel: (+40)21-311.69.02
Fax: (+40)21-311.69.01

Website: www.csm1909.ro
Email: secretar_general@csm1909.ro

Calea Plevnei nr. 141B, sector 6,
cod poștal 060011